

SILAKKAA, SIIKAA, KUHAA JA AHVENTA SEKÄ HIEMAN LOHTA

Reima Salonen (edessä) ja Erik Johtela kalastavat kuoretta rysällä Mietoistenlahdella 2012.

Vahva taivassalolainen ”silakkakauppias” kalatalousneuvos Anssi Päivärinta seuraa kalastaja Erik Johtelan kalojen käsittelyä.

SILAKOIDEN SELKÄMERI

Vakka-Suomi on kalataloudellisesti Suomen toimeliaimpia ja tärkeimpiä alueita. Sen kalastuksen tukijalka on silakka. Vahva silakkakanta on tehnyt Selkämerestä Suomen silakankalastuksen tärkeimmän alueen. Noin 80 prosenttia Suomen silakkiintiöstä kalastetaan Selkämereltä. Saalismäärät ovat kasvaneet 1980-luvun 20:stä nykyiseen noin 90 miljoonaan kiloon. Valtaosa silakoista troolataan avomereltä. Perinteinen silakan rysä- ja verkkokalastus Selkämeren puolella on hiipunut. Sen lopetti Suomen liittyminen EU:iin ja sen myötä silakan hintatukijärjestelmän lakkauttaminen. Pienimuotoiselta silakankalastukselta hävisi taloudellinen kannattavuus ja silakalla oli menekkivaikeuksia. Teknistymisen myötä kalastajan mahdollisuudet seurata kalaparvia ovat kasvaneet ja ehkä selkeimmin tämä näkyy silakan troolauksessa. Silakkaa on mahdollista kalastaa läpi koko avovesikauden.

Uudenkaupungin Suukarin kalasataman kautta puretaan vuosittain noin 35 miljoonaa kiloa silakkaa, mikä on vajaa kolmannes Suomen koko silakkiintiöstä. Satamassa on pakastamo sekä lajittelukeskus, joka tarjoaa nykyaikaiset purku- ja lajittelujärjestelmät. Sitä käyttää säännöllisesti kuusi troolaria. Vuonna 2013 satamaan purettiin myös rysäkalaa, sillä ensi kertaa vuosiin Uudenkaupungin edustalla oli pyynnissä silakkarysiä. Etelämpänä Kustavin ja Taivassalon alueella perinteinen silakan rysäkalastus on edelleen elinvoimaista. Ny-

kyisin noin 5 % silakkasaaliista kalastetaan rysillä, lähinnä Naantalın ja Uudenkaupungin väliseltä sisäsaaristoalueelta. Tämän kalastuksen noin viiden miljoonan kilon saalis tulee markkinoille Taivassalon Tuomaraisten ja Kustavin Laupusten kalasatamien kautta. Näiden kautta puretaan myös yhä lisääntyvässä määrin troolısılakkaa. Silakan viimeaikaisen hinnan nousun myötä myös perinteinen pienimuotoinen troolıaus saaristossa on elpynyt.

VAELLUSSIIKAA JA PAIKALLISTA KARISIIKAA

Siika on kautta aikojen ollut silakan ohella Selkämeren halutuimpia saalislajeja. Sitä kalastetaan pääosin rysillä alueen pohjoisosista. Selkämeren siikasaalis on laskenut 1990 luvun puolivälistä alkaen. Vuosittaiset saalismäärät ovat enää vain noin puolet huippuvuosista, noin 16 tonnia. Rääkippynti, siian ajoverkkokalastus avomerellä, on loppunut toisaalta hylkeiden ja toisaalta ajoverkkokalastuksen kieltämisen myötä. Tämä kalastus kohdistui vaellussiikaan, joka on alueella syönnöksellä ja lohien tapaan nousee jokiin kutemaan. Pohjoisten jokien patoamisen jälkeen kalastettava kanta on ollut pääosin poikasis-tutusten varassa. Karisiialla, joka on meressä kuteva aiemmin runsas siikamuoto, menee nykyisin huonosti. Sen saalismäärät ovat romahtaneet, minkä syyksi epäillään rehevöitymisestä johtuvaa kutualueiden liettymistä. Siika kutee syksyllä puhtaille sorapohjille ja mäti kuoriutuu keväällä. Mätijyvän selviämien talven yli edellyttää, että pohjalla ei ole muuta happea kuluttavaa hajoavaa ainesta. Rehevöityminen on kuitenkin lisännyt pohjalle kertyvän orgaanisen aineksen määrää ja samalla heikentänyt siian mädin selviytymistä.

*Kalastaja Jari Luotonen
käsittelee karisiian mätiä
Pitkäluodon kalasataman
hautomossa.*

*Karisiikaa gourmet-ruoka-
na tarjoilee keittiömestari
Mika Tuomisto Eurajoen
Vuojelta.*

AHVEN JA KUHA HYÖTYVÄT LÄMMÖSTÄ JA REHEVÖITYMISESTÄ

Vakka-Suomi on vaihtumisyvyöhkyettä sekä saalisajien että kalastusmuotojen välillä. Taivassalon-Kustavin ammattikalastajat kohdentavat pyyntinsä kuhaan ja ahveneen kun taas Uudenkaupungin-Pyhärannan alueella siikaan ja ahveneen. Alueen kuhasaalis vaihtelee vuosiluokkien runsauden tahdissa noin 100 000 kilon tuntumassa. Vaikka kuhaa saadaan nykyisin myös Uudenkaupungin sisäsaaristosta, on tärkein kuhankalastusalue on Saaristomeren puolella Mynälahti, missä kuhaa kalastetaan pääasiassa verkoilla.

Tälläkin sisäsaaristossa verkkokalastus on kilpajuoksua harmaa-hylkeiden kanssa ja pyydystappiot ovat suuria.

Ahven, Suomen kansalliskala, on silakan ohella menestynyt hyvin Selkämerellä. Saaliit ovat olleet tasaisessa nousussa pieniä vuosien välisiä vaihteluja lukuun ottamatta. Ahvenkalat yleensä hyötyvät lämpimistä kesistä, jolloin syntyy suuria ikäluokkia. Ne näkyvät saaliissa muutamien vuosien viiveellä. Koko Selkämeren ahvensaalis on vuosittain noin 600 tonnia, mistä Vakka-Suomen osuus on noin 200 tonnia. Ahvenrysilä kalastetaan tästä noin kolmannes ja loput verkoilla. Ammattimaista katis-kapyyntiäkin kokeiltiin kun piti vähentää hyljehaittoja, mutta

*Kalastaja Erik Johansson
kokemassa nykyaikaista
hylkeenkestävää push-up-
ryssä ulkomatalien läheis-
syydessä.*

pyyntimuoto on jäänyt kannattamattomana pois käytöstä. Saalissa oli liian vähän filekalaa ja liikaa pieniä ahvenia, joille ei ole markkinoita.

LOHI

Lohenkalastusta leimaavat erityisesti suuret tunteet ja kuvaavaa on, että lohta kannattaa kalastaa, vaikka ei saisikaan. Vakka-Suomessa lohenkalastuksella on ollut ammatillista merkitystä lähinnä vain Pyhämaalta pohjoiseen. Tunteiden lisäksi lohenkalastukselle on luonteenomaista kalastuksen tarkka säätely.

Lohenkalastuksen säätelytoimet näkyvät selvästi ammattikalastuksen saalistilastoissa. Vuonna 1986 lohiloukkukalastusta ryhdyttiin säätelemään keväisin. Erityisesti alueellisesti porrastetun kevätkalastuskiellon ja ajoverkkokalastuksen säätely vähensivät Selkämeren lohisaaliista radikaalisti 1990 luvun ensimmäisellä puoliskolla. Saaliskiintiöt ja säätelytoimet ovat vakiinnuttaneet lohisaaliin Selkämerellä noin 50 000 kilon tasolle. Lohen kalastuksen taloudellinen ympäristö muuttui 1980-luvulla radikaalisti, kun kasvatettua kirjolohta ja sittemmin norjalaista kasvatettua lohta tuli markkinoille. Lohen hinta laski neljännekseen. Vakka-Suomen viimeinen lohenkalastaja on siirtymässä silakankalastukseen, sillä luonnonlohen suojelupaineet eivät rohkaise investoimaan lohenkalastukseen.

VIENTI VETÄÄ KUORETTA – SÄRJISTÄ JA LAHNOISTA YMPÄRISTÖNHOITOPALKKIO

Keväinen kuoreen rysäkalastus alkoi kehittyä vuonna 2010 kahden kalastajan yhteiskokeiluna. Kannustimena tähän oli kuorees-

ta saatava kolminkertainen hinta silakkaan verrattuna sekä suhteellisen pienet pyydysinvestoinnit. Kuoretta on aiemmin saatu lähinnä silakan rysäkalastuksen sivusaaliina. Onnistuneiden kokeilujen seurauksena kalastukseen on ryhtynyt kymmenkunta kalastajaa ja pyyntimuoto on vakiintunut Mynälähdelle, mistä se on leviämässä pohjoiseen. Vuotuinen kuoresaalis on vaihdellut noin 400 000-800 000 kilon välillä ja se tuottaa merkittävää ansiota osalle kalastajista. Kuoreen kalastus rysillä on hektinen muutaman viikon jakso keväällä heti jäiden lähdettyä. Sitten se on ohi. Kuoreen päämarkkinat ovat Venäjällä ja Baltian maissa, missä se on arvostettu keväinen sesonkikala.

Ammattikalastajista tehtiin ympäristönhoitajia vuosille 2011-2014 luodulla koeluontoisella ympäristönhoitopalkkiojärjestelmällä. Itämerestä poistetaan ravinteita särkikalasaaliin myötä ja tätä toimintaa tuetaan kalastajille maksettavalla palkkiolla särkikalakiloa kohti. Järjestelmä lisäsi särkikalasaaliin moninkertaiseksi ja niinpä vuonna 2012 lahnan, särjen ja muiden särkikalojen yhteenlaskettu saalis Vakka-Suomessa oli yli 520 000 kg aiemman alle 100 000 kilon sijaan. Näiden lajien kalastus ilman tukea ei nykyisin ole taloudellisesti kannattavaa ja saalismäärät laskenevat, mikäli järjestelmä loppuu. Takana ovat ajat jolloin isosta lahnasta sai saman hinnan kuin siiasta.

Haukea, madetta ja muita suomukaloja saadaan lähinnä muun kalastuksen yhteydessä ja niiden taloudellinen merkitys on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta pieni. Hauki on muuttunut yhä enemmän vapakalastajien elämyskalaksi.

AMMATTIKALASTAJIEN MÄÄRÄ VÄHENEY

Ammattikalastajaksi tilastoidaan kalastajat, joiden tuloista yli 30 % muodostuu kalastuksesta. Muut ovat sivutoimisia tai osa-aika-

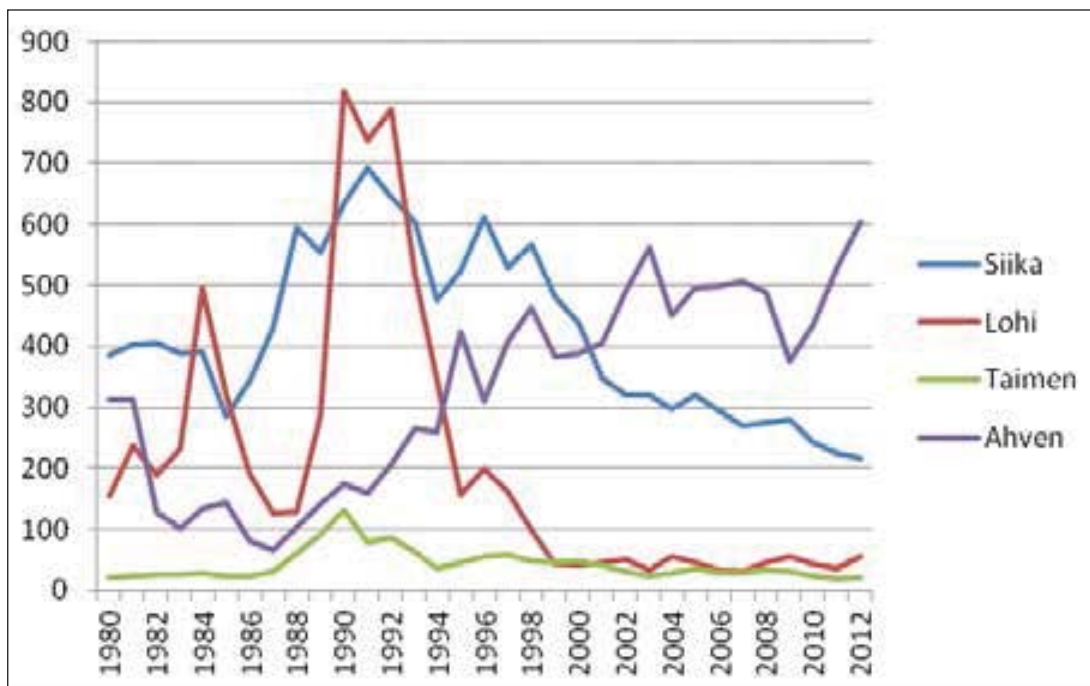
-kalastajia. Perinteisesti rannikkokalastus on ollut yksi, mutta ei ainoa, toimeentulon lähde vesistöjen äärellä asuville. Tämä on ollut seurausta luonnollisista syistä, sillä kalansaaliit ovat sesonki- luonteisia. Kun kalantulo on ollut hiljaisempaa, on tehty muita töitä. Yhtenä poikkeuksena tästä on Ihamon kalastajakylä, missä kalastus on ollut monelle ainut elinkeino. Vuonna 2008 Vakka- Suomen alueella oli 140 rekisteröitynyttä ammattikalastajaa, joista 57 päätoimisia. Vuonna 2014 rekisterissä oli 141 kalastajaa, joista 50 päätoimisia. Uusia kalastajia alueelle on tullut lähinnä silakan rysäkalastukseen, sillä silakan hinnan nousu on parantanut ammatin taloudellista kannattavuutta ja lisännyt kiinnostusta kalastukseen. Pääammattikalastajien määrä on kokonaisuutena kuitenkin jatkuvasti vähentynyt. Voisi melkein sanoa, että siihen tahtiin, kun nykyiset kalastajat eläköityvät, sillä jatkajaa suvusta löytyy yhä harvemmin. Ammattikalastajahan ei yleensä lopeta kalastusta eläkeiässä vaan ehkä ennemminkin siirtyy sivuammattikalastajien ryhmään tilastoissa. Niinpä sivuammattikalastajien määrä on viime vuosina jopa hieman kasvanut.

SILAKKASATAMIA JA SUOMUKALARANTOJA

Uudenkaupungin Suukarin kalasatama on valtakunnallisesti merkittävä silakan purkusatama, jota käyttää kuusi troolaria. Satamassa on myös tiloja rannikkokalastajille ja niitä käyttääkin puolenkymmentä kalastajaa. Silakkasatamia ovat myös Taivassalon Tuomarainen ja Kustavin Laupunen. Nämä toimivat myös suomukalan maihantuontipaikkoina, sillä niissä toimivat yritykset ostavat myös suomukaloja.

Ihamon Pitkäluodon kalasatama Pyhämaan niemenkärjessä on alueen uusin rannikkokalastajien satama, joka valmistui 2008 perinteikkääseen kalastajakylään. Sinne on rakennettu modernit

Uusikaupunkilainen kalastaja Pelle Hellen oli aloittaessaan seudun nuorin kalastaja. Pelle valmistui Paraisten kalakoulusta vuonna 2007 ja kalastaa pääosin ahventa ja kuhaa.

Selkämeren ammattikalastuksen siika-, lohi-, taimen- ja ahvensaaliit (1000 kg) vuosina 1980-2012. (Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, ICES alue 30).

tilat kalastajien käyttöön ja satamaa hallinnoi Pyhämaan kalastajaseura. Sataman tiloja käyttää viisi kalastajaa ja jäitä hakevat kaikki lähialueen kalastajat. Lisäksi tiloissa on Uudenkaupungin kalastusalueen ylläpitämä hautomo, missä tuotetaan etupäässä siian- ja mateenpoikasia.

Kalavarat ovat hajallaan ja rannikkokalastajat tuovatkin saaliinsa maihin yleensä lähellä kotivesiään ja kuljettavat sen maitse kalatukkuun. Vakka-Suomessa yhteisiä kalan purkupaikkoja on lisäksi Humalkari Lokalahdella, Vuosnainen Kustavissa sekä Hakkeenpää ja Ihattula Taivassalossa. Kalarannan vihanneksella on kalan keräilyauto, joka kiertää sesonkiaikana aikataulun mukaan ostamassa kaloja. Valtaosa suomukalasaaliista tuodaan kuitenkin kalastajien omiin rantoihin.

Yhteisten rantojen ja kalasatamien merkitys on jatkuvasti kasvanut. Ne tarjoavat jäähuollon sekä tiloja aluksille, varusteille ja kalankäsittelylle. Tulevaisuuden kannalta merkittävää on että ne mahdollistavat rantaa omistamattoman kalastajan pääsyn vesille. Aloittavalle kalastajalle löytyy paikka, missä harjoittaa elinkeinoaan. Harva kalastajanalku pystyy nykyisin ostamaan kalasatatilaa ja sen jälkeen elättämään itsensä kalastuksella.

RUODOTONTA FILETTÄ

Vakka-Suomi on kalatukkujen ja jalostuksen keskittymä, missä käsitellään saaliita myös Satakunnasta ja Saaristomereltä. Silakan lisäksi kaupungin läpi kulkee merkittäviä määriä muuta luonnonkalaa ja kasvatettua kalaa. Kalatukkuja ja jalostuslaitoksia on kahdeksan; Länsi-Rannikon kala Taivassalossa, Saariston jäädyttämö Kustavissa, Apetit kala Kustavissa, Kalaset, Kalarannan Vihanneksella, Rannikon kalatuote, PolarFish ja Selkämeren jää Uudessakaupungissa. Isojen toimijoiden suuret kalamäärät ylläpitävät logistiikkaa ja mahdollistavat myös pienempien kalaerien kannattavan toimittamisen markkinoille. Tämä hyödyttää pienimuotoista ammattikalastusta, missä kalaerät ovat usein pieniä. Jalostettavasta kalasta pääosa on kasvatettua ja paikallisen tuotannon lisäksi sitä tuodaan ulkomailta: lohta Norjasta ja kirjolohta Ruotsista. Suomessa kulutetusta kalasta vain 6 % on suomalaisten ammattikalastajien pyytämää ja vain 10 % kotimaassa kasvatettua.

Kalanjalostus alueella sai pienen kolauksen kun tuli vei Heimon kalan tuotantotilat Suukarin satamassa vuonna 2010 ja tuotanto siirtyi Renkoon. Näiden palaneiden tilojen tilalle rakennettiin kuitenkin uudet tilat, ja vuonna 2013 niihin perustettiin sillitehdas – Suomen ainoa, sillä Naantalissa Rymättylän Röölan historiallinen sillitehdas on päätetty lopettaa.

Ihamolainen Leena Aalto on keskittynyt miehensä kalastaja Ven-to Aallon kanssa erilai-siin silakkamarinaadei-hin. Heidät on palkittu tuotteistaan kymmenillä silakkamarkkinoilla.

PYHÄMAAN SUOLASILAKKA ON MUUTTUNUT SHAMPANJASILAKAKSI

Vakka-Suomessa on useita perheyriityksiä, jotka savustavat kalaa tai valmistavat silakkamarinadeja ja muita pitemmälle jalostettuja kalatuotteita. Erityinen keskittymä on Pyhämaan Ihamossa, missä on pitkät perinteet suolasilakan valmistamisessa ja sittemmin erilaisten silakkatuotteiden ja -marinadien teossa. Näihin tuotteisiin törmää varmimmin Etelä-Suomen kalamarkkinoilla tai jopa ruotsinlaivoilla. Perheyriitysten tilanne on sama kuin kalastajien; yrittäjät ovat eläkeiän kynnyksellä ja toiminnan jatkajaa ei ole tiedossa. Myöskään markkinatilanne ei houkuttele. Silakan käyttö ihmisravinnoksi Suomessa on nykyisin 0,3, kun se vuonna 2000 oli nelinkertainen eli 1,2 kg/henkilö/vuosi. Suolasilakan menekki on laskenut ja pakkauskoot pienentyneet ruokakulttuurin muutoksen myötä.

KASVATETTU KALA YLLÄPITÄÄ KOKO TUOTANTOKETJUA

Vakka-Suomessa toimii 25 vesiviljelylaitosta joiden kokonaistuotanto on noin 1,4 milj.kg. Toiminnot ovat keskittyneet Uuteenkaupunkiin sekä Kustaviin. Kirjoloihen lisäksi kasvatetaan jonkin verran siikaa. Vesiviljelyn kehittäminen on yksi EU:n prioriteeteista ja siinä nähdään merkittäviä mahdollisuuksia tuotannon lisäämisessä. Maailmassa kulutetusta kalasta on vuodesta 2013 lähtien yli puolet ollut kasvatettua ja tuotannon kasvu jatkuu. Suomessa kalankasvatusmäärät ovat pysähtyneet paikoilleen lähinnä tiukkojen ympäristövaateiden takia. Osa kasvattajista onkin siirtänyt tuotantoaan Ruotsiin, missä lupapolitiikka on yrittäjätuettavampaa, vaikka samassa Itämeressä toimimmekin. Ruotsista

tuotiin vuonna 2012 Suomeen lähes sama määrä kirjolohta, mitä Suomen merialueen oma tuotanto oli (8,4 / 9,4 milj. kg). Ja tuonti on ollut tasaisessa kasvussa.

Valtakunnallisestikin uusi avaus vesiviljelyssä on Sybimar Oy:n kehittämä vesiviljelykonsepti, joka perustuu kalan kierto-vesikasvatukseen altaissa kuivalla maalla. Tämä energian suhteen omavaraiseksi suunniteltu tuotantoyksikkö yhdistää kalankasvatuksen, kasvihuoneviljelyn ja biokaasutuotannon teolliseksi symbioosiksi, missä vesi, ravinteet ja energia kiertävät mahdollisimman tehokkaasti. Laitoksen vesiviljelytoiminta Uudessa kaupungissa on jo käynnissä ja muut osat valmistuvat lähitulevaisuudessa.

Uuteenkaupunkiin valmistui vuonna 2014 soijatehdas, mikä tuotannosta merkittävä osa käytetään kalankasvatuksen rehu-teollisuudessa - kalataloutta tämäkin. Globaalissa maailmassa brasilialaista soijaa jalostetaan Suomessa ja syötetään norjalaisille lohille, joita mekin syömme. Esimerkiksi pääsiäisenä 2014 suomalaiset söivät arviolta 300 000 kiloa norjanlohta.

VAKKA-SUOMEN KALASTUSPUISTO

Kun Selkämeren kansallispuistoa oltiin perustamassa Kustavi-Merikarvia välille, oltiin Vakka-Suomessa sitä mieltä, että kalataloutteen pohjaava kalastuspuisto olisi parempi vaihtoehto. Sen kautta olisi mahdollista turvata alueen kestävä käyttö ja ympäristönsuojelun näkökulma paikalliset näkemykset paremmin huomioiden. Kansallispuisto tuli, mutta myös kalastuspuisto, tosin toista kautta. EU:n ohjelmakaudella 2007-2013 Suomessa otettiin muiden EU-maiden tapaan käyttöön kalatalousryhmätoiminta ja sen myötä perustettiin Vakka-Suomen kalastuspuisto. Se ei varsinaisesti tarkoita fyysisistä ”puistoa” vaan tämän paikalliseen kehittä-

Tarja Salonen viimeistelee savusilakkapatteria ennen uuniin menoa Rantamaan Lohen savustamolla Ihamossa

tämiseen tähtäävän ns. leader-toiminnan tarkoitus on parantaa elinkeinokalatalouden toimintaolosuhteita. Sen myötä alueelle saatiin toimija aktivoimaan ja auttamaan kalatoimijoita sekä hie- man varoja hyvien hankkeiden tukemiseen ja kehittämistyöhön. Kalatalousryhmiä perustettiin myös muualle Suomeen yhteensä seitsemän. Kalastuspuisto on toimintansa aikana tukenut yli 60 elinkeinokalatalouden kehittämiseen tähtäävää hanketta. Tukea ovat saaneet niin yksittäiset kalastajat ja yrittäjät kuin yleishyödylliset yhteisöt ja kunnat. Yhä useammassa paikassa sinisen tähtilipun vierellä lukee ”EU investoi kestäväan kalatalouteen”. Euhjelmakaudelle 2014-2020 kalastuspuiston toimintaa haetaan laajemmalle alueelle: Uudestakaupungista Merikarvialle ja Säky- län Pyhäjärvelle.

LOHIKALOJEN KANNAT OVAT PÄÄOSIN ISTUTUSTEN VARASSA

Valtaosa kalastettavasta siikakannasta on tulosta poikasistutuksista. Perämeren vesivoimayhtiöillä on mittavia velvoitteita korvata patoamisen yhteydessä menetettyjä kalastoja istuttamalla kalanpoikasia. Pohjanlahteen istutetaan vuosittain yli 5 milj. kesänvanhaa siikaa, noin 100 000 lohta ja noin 200 000 taimenta. Myös pyhämaalaiset ovat pitkään kantaneet kortensa kekoon, vaikka syynä ei olekaan haittojen kompensointi. Jo vuonna 1957 perustettiin kalahautomo Pyhäsalmele. Tätäkin aiemmin 1940-luvulta alkaen oli järjestetty hauenviljelykilpailuja. Istuttamalla vastakuoriutuneita poikasia on pyritty parantamaan paikallista kalakantaa. Nykyisin kalahautomo on Pitkälüodon Ihamon kalasatamassa ja siellä kasvatetaan siikaa ja madetta. Osa siianpoikasista istutetaan vastakuoriutuneina keväällä ja osa kasvatetaan verkkoaltaassa noin 12 cm mittaiseksi ennen vapauttamistaan.

Viime vuosina on karisiian mädinhanhinta ollut suurissa vaikeuksissa. Emokaloja ei ole yksinkertaisesti saatu pyydettyä niiden vähäisyyden ja hylkeiden häirinnän takia. Näyttääkin siltä, että tämä siikamuoto on vähitellen häviämässä Pyhämaan vesiltä tai ainakin sen taloudellinen merkitys on jäämässä vähäiseksi.

MERIMETSON LISÄÄNTYMINEN ON UHKA KALAKANNOILLE

Valtio lunasti Uudenkaupungin edustan Urpoisten saaren luonnonsuojelualueeksi vuonna 2013. Syynä oli saaren merimetsoyhdyskunta. Tämä 1160 pesivän parin yhdyskunta sijaitsee alueen tärkeimpien kuhan poikastuotantoalueiden keskellä. Kalastajat ovat vakavasti ja syystä huolissaan merimetsojen vaikutuksista kuha- ja ahvenkantoihin, sillä tutkimusten mukaan merimetsoyhdyskunta muuttaa lähialueen kalaston rakennetta. Suomessa pesi vuonna 2013 yhteensä 18 580 paria merimetsoja. Selkämerellä oli seitsemän pesimäyhdyskuntaa ja noin 6 000 paria. Kanta on kasvanut todella nopeasti, sillä vuonna 2000 Suomessa pesi 338 merimetsoparia. Merimetsojen on arvioitu syövän vuosittain kaikkia suomukaloja enemmän kuin merialueen ammattikalastuksen saalis on, joten mistään pienestä ilmiöstä ei ole kyse. Kannan rajoittamistoimiin ei kuitenkaan ole saatu ympäristöhallinnolta lupaa, muutamaa pientä tutkimushanketta lukuun ottamatta. Merimetsokannan rajoittamiseen olisi kyllä selkeät perusteet ja muissa Itämeren rantavaltioissa tämä onkin jo mahdollista.

HYLKEENKESTÄVIÄ KALASTAJIA

Merimetsa on uhka ensisijaisesti talouskalakannoille, harmaa-hylje taas kalastukselle. Ehkä suurimman muutoksen merikalastukseen on aiheuttanut harmaa-hyljekantojen kasvu viimeisen 20 vuoden aikana. Hylkeet käyttävät runsaasti kalaa ravinnokseen ja saalistavat sitä sieltä, mistä se on helpoiten saatavilla, usein kalastajan pyydyksestä. Verkkokalastuksen ja hylkeiden läsnäolon yhteensovittaminen on toistaiseksi ollut käytännössä mahdotonta. Tämä on johtanut rysäpyydysten kehittämiseen hyl-

keiltä suojautumisessa. Hylkeenkestävät rysät ovat yleistyneet. Hylkeet myös muuttavat kalojen käyttäytymistä: saaliseläin väistää saalistajaa. Alueilta mistä kalat ovat kaikonneet, ei hyväläkään pyydyksellä saa saalista. Käytännössä Selkämeren rannikon ulkovedet ovat tyhjentyneet ammattikalastuksesta ja ajoittain myös sisemmät vesialueet. Itämeren hyljekanta on jatkanut kasvuaan ja levittäytynyt yhä etelämmäs. Hallin ja kalastuksen väliseen ristiriitaan ei ole löydetty kestävää ratkaisua, vaikka ongelma on vakava. Ratkaisua on haettu pyydyskehityksen lisäksi hyljekarkoittimista ja metsästyksestä. Hylje on toistaiseksi tottunut tai muutoin tehnyt torjuntakeinot tehottomiksi. Kalastaja on toistaiseksi joutunut väistämään, kiroilemaan ja korjaamaan pyydyksiään hylkeen vierailun jäljiltä. Itämeren hyljelaskennoissa nähtiin vuonna 2013 noin 30 000 hallia, joista kolmannes Suomen vesillä. Nämä yksilöt käyttävät kalaa ravinnokseen noin 6,5 kiloa joka päivä. Hallien suihin menee siis vuodessa noin 70 miljoonaa kiloa kalaa, myös kuhia, lohia ja siikoja.

Merimetsoyhdyskuntia on Kustavissa, Uudessakaupungissa ja Eurajoella. Uudenkaupungin Urpoisten saarella pesii yli 1000 paria.

**”TÄMÄ OLISI HYVÄ AMMATTI,
KUNHAN VAIN SAISI KALASTAA.”**

Ammattikalastajaristeilyllä vuonna 2014 kalastajia (joita paikalla oli 56) pyydettiin listaamaan kalastuksen pahimpia uhkia. Toiselle sijalle heti hylkeiden ja merimetsojen jälkeen tuli hallinto ja säädökset. Kalastuksen säätelyn lisäksi ympäristönsuojelun myötä tulevat säädökset, jotka koetaan usein ylimitoitettuina. EU on lisännyt kalastuksen säätelyä ja raportointivelvoitteita melkoisesti ja niiden lisääntymisestä edelleen kalastajilla on aiheellinen pelko. Joskus säädösten aiheuttamia haittoja pyritään korvaamaan, kuten maksamalla romutustukia alusten jäätyä käyttökelvottomaksi. Yksittäisen kalastajan on kuitenkin vaikea hyväksyä kalastusaluksen ”myyntiä” ja elinkeinon loppumista. Varsinkin, jos säädöksen perusteet koetaan vääriksi ja epäoikeudenmukaiseksi, esimerkiksi ”jäsenvaltioiden tasapuolisen kohtelun nimissä”, kuten kävi pyörriäistarkkailijoiden tulon ja sittemmin ajoverkkojen kieltämisen kanssa. Vitsejä EU-direktiiveistä kurkun käyryyksistä ja muista nippeleistä riittää, mutta osalle ne ovat totisinta totta.

Kotimainen luonnonkala on yhä enemmän erikoistuote. Tämä kehitys näkyy kauppojen kalatiskien hinnoittelussa. Ahventai kuhaflettä kalliimpaa tuotetta on lihatiskistäkään vaikea löytää. Kalalla on hyvä imago, se on terveellistä ja usein vielä lähiruokaa. Ei ihme, että kuluttajat haluavat sitä. Vaikka kalastajien määrä on laskusuunnassa, suhtautuvat kalastajat tulevaisuuteen optimistisesti. Yhteiskunnan muutosten myötä myös ammattikalastuksen luonne on muuttumassa.

Rysän tyhjennys käy nopeasti ja kalastajan selkää säästään imurilla. (edell. sivu). Yhteen laatikkoon mahtuu 500 kiloa silakkaa. Vain rysän perän viimeiset kilot kalastaja nostaa ylös haavilla. Kallustoinvestoinnit silakan rysäkalastuksessa ovat isot ja kala halpaa, joten saalista on saatava tuhansia kiloja. Imurin ohjaimissa kevätkalastuksella Erik Johansson.

